ביאור בדרך אפשר

בִּישָׁא, עין הרע **דִּכְתִיב**[43] בברכת יעקב אבינו למנשה ואפרים בני יוסף **וְיִדְגּוּ לָרוֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, מַה דָּגִים שֶׁבַּיָּם, מַיִם מְכַסִּים עֲלֵיהֶם וְאֵין עַיִן הָרַע שׁוֹלֶטֶת בָּהֶם, אַף זַרְעוֹ שֶׁל יוֹסֵף אֵין עַיִן הָרַע שׁוֹלֶטֶת בָּהֶם (בְּחִינַת רַע עַיִן שֶׁהוּא הַס״מ[44], וּכְעִנְיַן מַרְאִית עֵינֵיהֶם שֶׁל רְשָׁעִים כו׳[45] שעלולה להזיק), וְהַיְנוּ, שֶׁהַחִדּוּשׁ הוּא, שֶׁמְּצַד מַעֲלָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף, הִנֵּה גַּם בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, עָלְמָא דְּאִתְגַּלְיָא,** ולא רק בים **הֲרֵי הֵם כְּמוֹ דָּגִים שֶׁבַּיָּם, עָלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא (מַה־שֶּׁאֵין־כֵּן בְּנוֹגֵעַ לְדָגִים שֶׁבַּיָּם, עָלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא, אֵין חִדּוּשׁ בָּזֶה שֶׁלֹּא שָׁלְטָא בְּהוּ עֵינָא בִּישָׁא** שאין עין הרע שולטת בהם שהרי הם מכוסים, והעין לא רואה אותם מלכתחילה). **וְזֶהוּ גַּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר**[46] **וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר מֵרֹב, דְּלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן, דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר מֵרֹב, נִזְכָּר עִנְיַן הַמִּסְפָּר** והרי לכאורה הפסוק סותר את עצמו, שבתחילה אומר ״מספר בני ישראל״ ובהמשך אומר ״לא יספר.?!

אַךְ הָעִנְיָן בָּזֶה, שֶׁעִיקַּר הַחִדּוּשׁ הוּא שֶׁגַּם בְּחִינַת הַמִּסְפָּר, שֶׁהוּא עָלְמָא דְּאִתְגַּלְיָא, תִּהְיֶה בּוֹ בְּרָכָה עֲצוּמָה כְּמוֹ בִּבְחִינַת אֲשֶׁר לֹא יִסָּפֵר, והרי מובן שאף כי המספר מורה על יוקר וחשיבות, הרי הריבוי למעלה ממדידה והגבלה הוא ברכה עצומה **וְהַיְנוּ, שֶׁיִּהְיוּ בִּבְחִינַת חוֹל הַיָּם,** הפסוק מדייק ואומר ״כחול הים״ כי הצירוף הזה של ״חול״ ו״ים״ הוא מיוחד במינו **דְּאַף שֶׁחוֹל הוּא יַבָּשָׁה,** ולא ים, ואם כן הוא שייך ל״עלמא דאתגליא״ **וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁהוּא** החול שליד הים **יָבֵשׁ וּמְפֹרָד לַחֲלָקִים דַּקִּים** בניגוד לחול רטוב ודביק שחלקיו מחוברים, הרי חול יבש הוא גרגירים נפרדים זה מזה **שֶׁכָּל חֵלֶק הוּא פְּרָטִי בִּפְנֵי־עַצְמוֹ כו׳**[47], **מִכָּל־מָקוֹם,** חול של ים **הֲרֵי זֶה חוֹל הַיָּם, אֲשֶׁר יָם הוּא עָלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא** כך שהוא מהווה צירוף של ים ויבשה, מספר ולמעלה ממספר.

וְעַל־פִּי־זֶה מִתֹּרֶצֶת הַקַּשְׁיָא מִמַּאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל אֵין הַבְּרָכָה שׁוֹרָה בְּדָבָר הַמָּנוּי, אֶלָּא בְּדָבָר הַסָּמוּי מִן הָעַיִן, ולכאורה איך הדבר עולה בקנה אחד עם מעלת המספר והמניין, אלא הביאור הוא **כִּי כַּאֲשֶׁר יֶשְׁנָהּ הַהַמְשָׁכָה** למטה ב״עלמא דאתגליא״ **מִבְּחִינַת עָלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא, אַזַי אֵין חִסָּרוֹן בְּעִנְיַן הַמִּסְפָּר,** והברכה שורה גם בדבר הנמנה ללא חשש מעין הרע **וְאַדְרַבָּה,** לא זו בלבד שהמספר אינו מהווה חיסרון אלא הוא הופך למעלה **שֶׁמּוֹרֶה עַל הַחֲשִׁיבוּת כו׳, כַּנַּ״ל.**

וְזֶהוּ גַּם הַחִלּוּק בֵּין אֶת ההבדל **שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְנוֹת אוֹ כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְנוֹת** (וראה לעיל ביאור הדברים בפשטות). **דְּהִנֵּה, ׳אֶת׳ מוֹרֶה עַל עִנְיַן הַבִּטּוּל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב**[48] **יִרְאוּ אֶת הֲוָיָ׳ קְדוֹשָׁיו, שֶׁהֵם** הקדושים הקרובים אל ה׳ **בִּבְחִינַת אֶת, הַטָּפֵל מַמָּשׁ לְשֵׁם הֲוָיָ׳** ואין להם מציאות משלהם. **אָבָל כֹּל, הִנֵּה אַף־עַל־פִּי שֶׁנֶּאֱמַר**[49] **כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, דְּאָחִיד בִּשְׁמַיָּא וּבְאַרְעָא**[50]**, וְהוּא עִנְיַן סְפִירַת הַיְסוֹד דִּקְדֻשָּׁה,** על הפסוק ״כי כל בשמים ובארץ״ נאמר בתרגום ״דאחיד בשמיא ובארעא״, היינו שמאחד (ומקשר) בשמים ובארץ, ואמרו על כך בזוהר שעניין זה הוא התוכן של ספירת היסוד

1 שָׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא בִּישָׁא, דִּכְתִיב[43] וְיִדְגּוּ לָרוֹב
2 בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, מַה דָּגִים שֶׁבַּיָּם, מַיִם מְכַסִּים
3 עֲלֵיהֶם וְאֵין עַיִן הָרַע שׁוֹלֶטֶת בָּהֶם, אַף זַרְעוֹ שֶׁל
4 יוֹסֵף אֵין עַיִן הָרַע שׁוֹלֶטֶת בָּהֶם (בְּחִינַת רַע עַיִן
5 שֶׁהוּא הַס״מ[44], וּכְעִנְיַן מַרְאִית עֵינֵיהֶם שֶׁל
6 רְשָׁעִים כו׳[45]), וְהַיְנוּ, שֶׁהַחִדּוּשׁ הוּא, שֶׁמְּצַד
7 מַעֲלָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף, הִנֵּה גַּם בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, עָלְמָא
8 דְּאִתְגַּלְיָא, הֲרֵי הֵם כְּמוֹ דָּגִים שֶׁבַּיָּם, עָלְמָא
9 דְּאִתְכַּסְיָא (מַה־שֶּׁאֵין־כֵּן בְּנוֹגֵעַ לְדָגִים שֶׁבַּיָּם,
10 עָלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא, אֵין חִדּוּשׁ בָּזֶה שֶׁלֹּא שָׁלְטָא
11 בְּהוּ עֵינָא בִּישָׁא). וְזֶהוּ גַּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר[46] וְהָיָה
12 מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא
13 יִסָּפֵר מֵרֹב, דְּלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן, דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא
14 יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר, לָמָּה נִזְכָּר עִנְיַן הַמִּסְפָּר. אַךְ
15 הָעִנְיָן בָּזֶה, שֶׁעִיקַּר הַחִדּוּשׁ הוּא שֶׁגַּם בְּחִינַת
16 הַמִּסְפָּר, שֶׁהוּא עָלְמָא דְּאִתְגַּלְיָא, תִּהְיֶה בּוֹ בְּרָכָה
17 עֲצוּמָה כְּמוֹ בִּבְחִינַת אֲשֶׁר לֹא יִסָּפֵר, וְהַיְנוּ,
18 שֶׁיִּהְיוּ בִּבְחִינַת חוֹל הַיָּם, דְּאַף שֶׁחוֹל הוּא יַבָּשָׁה,
19 וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁהוּא יָבֵשׁ וּמְפֹרָד לַחֲלָקִים דַּקִּים
20 שֶׁכָּל חֵלֶק הוּא פְּרָטִי בִּפְנֵי־עַצְמוֹ כו׳[47], מִכָּל־
21 מָקוֹם, הֲרֵי זֶה חוֹל הַיָּם, אֲשֶׁר יָם הוּא עָלְמָא
22 דְּאִתְכַּסְיָא. וְעַל־פִּי־זֶה מִתֹּרֶצֶת הַקַּשְׁיָא מִמַּאֲמַר
23 רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל אֵין הַבְּרָכָה שׁוֹרָה בְּדָבָר הַמָּנוּי,
24 אֶלָּא בְּדָבָר הַסָּמוּי מִן הָעַיִן, כִּי כַּאֲשֶׁר יֶשְׁנָהּ
25 הַהַמְשָׁכָה מִבְּחִינַת עָלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא, אַזַי אֵין
26 חִסָּרוֹן בְּעִנְיַן הַמִּסְפָּר, וְאַדְרַבָּה, שֶׁמּוֹרֶה עַל
27 הַחֲשִׁיבוּת כו׳, כַּנַּ״ל.
28 **וְזֶהוּ** גַּם הַחִלּוּק בֵּין אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְנוֹת אוֹ כָּל
29 שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְנוֹת. דְּהִנֵּה, ׳אֶת׳ מוֹרֶה עַל עִנְיַן
30 הַבִּטּוּל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב[48] יִרְאוּ אֶת הֲוָיָ׳ קְדוֹשָׁיו,
31 שֶׁהֵם בִּבְחִינַת אֶת, הַטָּפֵל מַמָּשׁ לְשֵׁם הֲוָיָ׳. אָבָל כֹּל, הִנֵּה אַף־עַל־פִּי שֶׁנֶּאֱמַר[49]
32 כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, דְּאָחִיד בִּשְׁמַיָּא וּבְאַרְעָא[50], וְהוּא עִנְיַן סְפִירַת הַיְסוֹד

43) ויחי מח, טז. 44) מאו״א אות ע׳ סי״ד. 45) ראה אסת״ר פ״ז, ט. 46) הושע ב, א. 47) לקו״ת בלק סז, ד. סח, ג. 48) תהלים לד, י. 49) דברי הימים־א כט, יא. 50) זח״א לא, א.